

www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn ve Öğretmen Formlarının Geliştirilmesi*

Development of Parent and Teacher Forms of Peer Relations Scale in Preschool Period

Tuğba Kanmaz** - Fatma Tezel Şahin***

Abstract: In the current study, it was aimed to develop the parent and teacher forms of peer relations scale in preschool period. The sampling of the study was made up of 398 parents having a child in the age group of 4-6 and 331 preschool teachers teaching at a preschool education institution. For the content validity, parent and teacher forms of the scale of peer relations in preschool period with five factor and 72 items that was formed by expert and teacher views was used for data collection. After the explanatory and confirmatory factor analyses, the parent form was finalized in 5 sub-dimensions with 33 items in total as bully child, friendship, communication and interaction, empathy/prosocial behaviours, victim child, and teacher form was finalized in 3 sub-dimensions with 37 items in total as bully child, friendship and interaction (social interaction), victim child. Cronbach alpha coefficient of the parent form was 0.89 and Cronbach alpha value of the sub-dimensions was found as 0.90 for bully child sub-dimension, 0.88 for friendship sub-dimension, 0.91 for communication and interaction sub-dimension, 0.88 for empathy / prosocial behaviours sub-dimension and 0.90 for victim child sub-dimension. As for teacher form, Cronbach alpha coefficient was 0.97 and Cronbach alpha value of the sub-dimensions was found as 0.98 for bully child sub-dimension, 0.97 for friendship and interaction (social interaction) sub-dimension, and 0.97 for victim child sub-dimension. The results of the study showed that parent and teacher forms of the scale of peer relations in preschool period are valid and reliable assessment instrument and that they can be used to determine the peer relations by the parents having a child in 4-6 age group and by preschool teachers.

Structured Abstract: The peer relations that would be developed during preschool period correspond to a critical period when children will have important functions and effects upon their life-long development fields (Vlachou M. et al., 2011; Sali, 2014) and when the bases of allowing social acknowledgement and competence

* Çalışma için Gazi Üniversitesi etik kurulu tarafından 08.09.2020 tarihli 08 sayılı kararına göre etik kurul onayı alınmıştır.

** Sorumlu Yazar: Öğretim Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Emek Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Bölümü

Corresponding Author: Lecturer, Kutahya Dumlupınar University, Emek Vocational School, Department of Child Development

ORCID 0000-0003-0810-6304

tugba.kanmaz@dpu.edu.tr

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi

Prof. Dr., Gazi University, Gazi Education Faculty, Department of Basic Education, Preschool Education

ORCID 0000-0003-2098-2411

ftezel68@gmail.com

Cite as/ Atf: Kanmaz, T. & Tezel-Şahin, F. (2022). Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geliştirilmesi. *Turkish Studies - Education*, 17(3), 437-468.
<https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.55791>

Received/Geliş: 05 January/Ocak 2022

Accepted/Kabul: 25 June/Haziran 2022

Published/Yayın: 30 June/Haziran 2022

Checked by plagiarism software

© Yazar(lar)/Author(s) | CC BY- NC 4.0

(Çetin et al., 2001; Walker, 2004; Savcı and Aysan, 2016), interpersonal communication, the continuity of social processes (Tremblay & Peters, 2014) and socialization are founded (Yükselen, 2011). This period is an indispensable time interval for children in terms of the relations to be founded with their peers. Upon the investigation of the current scales over determining peer relations in preschool period in Turkey (Gülây, 2008; Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H. and Aral, N., 2016; Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H. and Aral, N., 2017), it is likely to say that they are adaptation studies. For that reason, there became a need to develop “Parent and Teacher Forms of Preschool Peer Relations Scale” in determining peer relations of children in preschool period. This scales is of importance in terms of the fact that it allows an evaluation of peer relation of preschool children at 4-6 age intervals in the basis of different variables depending on teacher and parent views. The increase in the number of assessment tools to determine the peer relations in preschool period will lead to the numerical increase and variety of the studies to be carried out into preschool peer relations in Turkey. The purpose of the study is to carry out the validity and reliability of the “Parent and Teacher Forms of Preschool Peer Relations Scale” that will be applied for the preschool period children at 4-6 age interval.

The current study is a descriptive study investigating the current case. In order to develop Parent and Teacher Forms of Preschool Peer Relations Scale, correlational survey model was based. The population of the study was made up of parents having a child at 4-6 age group and preschool teachers working at a preschool education institution. The individuals upon whom the assessment tool will be applied were determined by means of purposeful sampling depending upon the criteria of “having a children at 4-6 age group” and “being a preschool teacher at a public or private school”. The sampling of the study was made up of 398 parents having a child at the age of 4-6 and 331 preschool teachers working at a preschool education institution, who volunteered for the study. The data of the study was collected by means of personal information form, “Parent Form of Preschool Peer Relations Scale” and “Teacher Form of Preschool Peer Relations Scale”. The statistical analyses of the data obtained in the study was carried out using the package programs of IBM SPSS 22.00, JAMOVI and LISREL.

Upon the revision of factor and factor loads in the parent form of preschool peer relations Scale, it was determined that item load values were between .57 and .84. Following exploratory factor analysis which was repeated four times, the scale which was made up of the sub-dimensions of empathy/pro-social behaviour, communication and interaction, friendship, game behaviours, bullying and victim child and of 72 items was turned into the one comprised of the sub-dimensions of bullying child, friendship, communication and interaction, empathy/pro-social behaviour, victim child and of 33 items. Following the confirmatory factor analysis, it was found that the five-factor structure of the scale was thought to be valid. Second level confirmatory factor analysis showed that five-factor structure was suitable for the recommended model at a good level. For the reliability of the parent form, internal consistency evaluated through Cronbach alpha, correlation heat map and McDonald’s ω method was used. Cronbach alpha value of the parent form was found as 0.89 and that of McDonald’s ω was found as 0.90. As for Cronbach alpha value of the sub-dimensions, bullying child was found as 0.90, friendship as 0.88, interaction and communication as 0.91, empathy/pro-social behaviours as 0.88 and victim child was calculated as 0.90. Since all the heat map turned into green colour (0.5 and over), it was thought that all the items were reliable. Item analysis results also showed a significant correlation with the scale scores at 0.20 and over. Following the exploratory factor analysis applied on the teacher form of preschool peer relations, it was found that the scale was a four-factor scale. After the analyses realized until the overlapping and item load value was not until 0.30, three-factor structure of the scale was obtained. the scale the original form of which was made up of the sub-dimensions of empathy/pro-social behaviour, communication and interaction, friendship, game behaviours, bullying and victim child and of 72 items was turned into the one comprised of the sub-dimensions of bullying child, social interaction and victim child and of 33 items. Confirmatory factor analysis showed that three-factor structure of the scale was valid and acceptable. Second level confirmatory factor analysis verified that three-factor structure was in compatible with the model at a good level. For the reliability of the teacher form, internal consistency evaluated through Cronbach alpha, correlation heat map and McDonald’s ω method was used. Cronbach alpha value of the teacher form was found as 0.97 and that of McDonald’s ω was found as 0.97. As for Cronbach alpha value of the sub-dimensions, bullying child was found as 0.98, social interaction was found as 0.97 and victim child was calculated as 0.97. The fact that all the heat map turned into green colour (0.90 and over) showed that the items were reliable. Item analysis results also showed a significant correlation with the scale scores of all the items at 0.36 and over. As a result, depending on the validity and reliability analyses carried out, it is likely to say that both the parent and teacher forms of Preschool Peer Relations Scale are valid and reliable assessment tools

and that they can be used to assess the parent and teacher evaluations in determining the peer relations of preschool children.

Keywords: Preschool education, preschool peer relations, parent, teacher, validity and reliability, scale development

Öz: Çalışmada okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 4-6 yaş grubunda çocuğu olan 398 ebeveyn ve okul öncesi eğitim kurumunda görev yapan 331 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Kapsam geçerliliği için uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda şekil alan beş faktörlü 72 maddelik okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formları veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonrasında ebeveyn formu; zorba çocuk, arkadaşlık, iletişim ve etkileşim, empati/prososyal davranışlar, mağdur çocuk olmak üzere 5 alt boyut toplamda 33 maddeden, öğretmen formu; zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim), mağdur çocuk olmak üzere 3 alt boyuttan ve 37 maddeden oluşan son halini almıştır. Ebeveyn formunun Cronbach alfa katsayısı 0,89 olup, alt boyutların Cronbach alfa değeri zorba çocuk alt boyutu için 0,90, arkadaşlık alt boyutu için 0,88, etkileşim ve iletişim alt boyutu için 0,91 empati/prososyal davranışlar alt boyutu için 0,88 ve mağdur çocuk alt boyutu için 0,90 olarak bulunmuştur. Öğretmen formunun Cronbach alfa katsayısı 0,97 olup, alt boyutların Cronbach alfa değeri zorba çocuk alt boyutu için 0,98, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim) alt boyutu için 0,97 ve mağdur çocuk alt boyutu için 0,97 olarak bulunmuştur. Araştırma sonuçları okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu, 4-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynler ve okul öncesi öğretmenleri tarafından akran ilişkilerinin belirlenmesinde kullanılabilceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, okul öncesinde akran ilişkileri, ebeveyn, öğretmen, geçerlik güvenilirlik, ölçek geliştirme

Giriş

İnsan doğumundan itibaren çevresiyle sürekli bir etkileşim içerisinde bulunarak, en yakınında bulunan ebeveynleri ile sosyal ilişkinin ilk örneklerini yaşamaktadır (Hortaçsu, 2003; Uz Baş, 2003). Çocuğun sınırlı sayıda olan sosyal çevresi okul öncesi eğitime başlamasıyla birlikte öğretmen ve akranları ile genişlemektedir (Dunn, 2004; Ekinci Vural, 2006; Gülay, 2008). Pek çok çocuk için okul öncesi eğitim kurumları aileleri dışında dünya ile tanışmalarına (Yılmaz, 2012; Özmen, 2013), akranları ile bir arada olmalarına, farklı deneyimler edinmelerine ve kalıcı ilişkiler geliştirmelerine olanak sağlamaktadır (Ladd & Burgess, 1999; Wood vd., 2002; Bilgin Aydın, 2004). Okul öncesi dönemde geliştirilecek olan akran ilişkileri çocukların yaşamları boyunca gelişim alanları üzerinde önemli işlevlere ve etkilere sahip olacak (Vlachou M. vd., 2011; Salı, 2014), sosyal kabul ve yeterlilik (Çetin vd., 2001; Walker, 2004; Savcı ve Aysan, 2016), kişiler arası iletişim, sosyal süreçlerin devamlılığı (Tremblay & Peters, 2014) ve toplumsallaşmanın temellerinin atıldığı kritik bir döneme denk gelmektedir (Yükselen, 2011). Bu dönem çocuklar için akranlarla kurulacak ilişkiler açısından vazgeçilmez bir zaman aralığıdır (Sphendi Şirin, 2019).

Akran, aynı yaş ya da gelişim özelliğine sahip aynı beceri, ilgi veya isteği paylaşan diğer çocuklar olarak tanımlanmaktadır (Santrock, 2015). Akranlar ile olumlu ilişkiler geliştirmek çocukluk döneminin önemli gelişim görevleri arasında sayılmaktadır. Akran grupları ile kurulan sağlıklı akran ilişkileri sosyal yapının kurulmasında (Farmer, 2000), yaşam boyu devam eden uyumun ve sosyal iletişimin sürdürülmesinde önemli bir öğedir (Szewczyk-Sokolowski vd., 2005; Arslan, 2015). Pek çok uzman akran ilişkilerinin doğal bir bağlamda çocukların sosyal-duygusal, dil ve bilişsel yeterlilikleri kazanmasında ve geliştirmesinde önemli bir mekanizma olduğunu söylemektedir (Guralnick, 2005; Batchelor & Taylor 2005; Rubin vd., 2009; Hay vd., 2009; Poulin & Chan, 2010). Akranlar ile kurulan ilişkiler çocukta güven duygusunun oluşmasında (Manaster & Jobe, 2012), sosyal bilgi alışverişinin gerçekleşmesinde, sosyal ve duygusal desteğin sağlanmasında

etkilidir (Erwin, 2000). Olumlu akran ilişkileri öz düzenleme becerilerinin kazanılması, toplumun kurallarının ve sosyal değerlerinin öğrenilmesi (Bradley, 2001), duyguların kontrol edilmesi, okula uyumun ve başarının artması (Bulotsky-Shearer vd., 2012; Luczynski & Hanley, 2013), dikkat becerisinin yoğunlaşması, sebep sonuç ilişkilerinin kavranması, taklit etme becerisinin gelişmesi (Hay, 2009), akranlarını model alma, paylaşım ve eşitlik gibi işlevleriyle yeni bilgilerin, becerilerin ve davranışların kazanılmasında oldukça etkili bir role sahiptir (Perren vd., 2007; Guhn vd., 2016). Akranları ile daha olumlu iletişim ve etkileşimde bulunan çocuklar aynı zamanda daha olumlu öğrenme yaşantılarına da sahip olmaktadır (Coolahan vd., 2000). Çocuklar akranları ile birlikte vakit geçirdikçe kendilerini değerli hissetmekte (Olçay, 2008), mutlu olmakta ve böylelikle akran ilişkileri de gelişmektedir (Brown vd., 2001; Walker, 2004; Hay, 2006). Çocuklar bu dönemde kurdukları ilişkiler ile kendi duygu ve düşüncelerini anlamayı, başkalarının duygu ve düşüncelerinin farkına varmayı (Gürşimşek, 2002), prososyal davranış geliştirmeyi (Clopet & Bulotsky-Shearer, 2016), problemlere farklı çözüm yolları önermeyi, sorunlarla baş etmeyi (Beyazkürk vd., 2007), öz benliklerine karşı saygı kazanmayı ve sosyal uyumlamayı öğrenmektedirler (Schrepferman vd., 2006). Alan yazın incelendiğinde, akranlarla yaşanan olumlu deneyimlerin çocukların stresli durumlarla baş edebilmesinde etkili olduğu (Doll vd., 2003), karşılaşabileceği depresyon, zorbalık gibi durumlar üzerinde koruyucu özellikler taşıyabileceği görülmüştür (Parker vd., 2006).

Akranlar sosyal etkileşimin kolaylaştırıcıları olarak kabul edilmekte ve çocuklara oyunlarında fırsatlar sağlamaktadır (Camargo vd., 2014; Meyer & Ostrosky 2014). Akranlarıyla oynamak, çok çeşitte ve sayıda akranlarının oyunlarına dahil olmak çocukların akranlarıyla ilişkilerinin ve ilişkisel becerilerinin gelişimine katkıda bulunan göstergelerdir. Çocuklar için akranlarıyla ilişki içerisinde olup olmadıkları, birden fazla akranı ile ilişki kurmada yetenekleri ve kiminle ilişki kurdukları da önem taşımaktadır (Coplan & Arbeau, 2009). Dahası farklı akranlarıyla ilişki kurma becerisine sahip olan çocuklarda önyargı gelişiminin en aza inerek daha olumlu bir gelişim yörüngesine girmeleri söz konusu olmaktadır (Rutland vd., 2005; Elenbaas, 2019). Yine de çocukların pek çoğu okul öncesi yıllarda homojen gruplara ayrılarak aynı cinsiyetteki akranları ile daha çok yaşantı geliştirmekteler. Bu tercih sonraları artsa da (Maccoby, 2002; Mehta & Strough, 2009) bazı değişkenlerin de bu durum üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin; kız çocuklarının daha fazla sosyal beceriler ortaya koyması (Chen, 2010), problemleri davranışlara sahip olan veyahut dil gelişimi zayıf olan çocukların akranlarıyla daha az iletişime girmesi gibi (Mendez vd., 2002; Hanish, vd., 2008; Cohen & Mendez, 2009)... Problemleri davranışlar çocukların akranlarıyla daha az iletişime girmesine sebep olduğu gibi akranlarıyla daha az vakit geçiren çocukların da daha az olumlu sosyal davranışlar geliştirmelerine neden olmaktadır (Wentzel vd., 2004). Chang vd. (2005)'nin yapmış olduğu çalışma okul öncesi dönemde sosyal çekinik davranışlar gösteren çocukların benlik algılarının düşük, problem çözme ve empati kurma becerilerinin zayıf, akran gruplarında etkin olmadıklarını ortaya koymaktadır. Yaşanan olumsuz akran ilişkileri çocukların kişilerarası ilişkilerinde sorunlara, akademik becerilerinde yetersizliğe, duygusal ve davranışsal problemler yaşamalarına neden olabilmektedir (Ladd, 2003; Perren vd., 2006; Healy, 2014).

Okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin şekillenmesinde çocuğun özellikleri, yaşadığı çevre, içinde bulunduğu ortamdaki kurallar, bulunduğu ortamdaki diğer çocukların özellikleri, onlarla kurduğu iletişim ve etkileşimi vb. pek çok değişken yol gösterici olmaktadır (Song, 2006). Her ne kadar ebeveynler akran gruplarının içinde doğrudan doğruya yer almasalarda çocuklarına karşı tutumları, iletişim biçimleri, aile yapıları vb. durumlarla çocukların akran grupları ile olan ilişkilerini etkileyebilmektedirler (Rodkin & Hodges, 2003). Aile içerisinde güvenli bir ortamda büyüyen, bağımsızlaşması yolunda destek gören çocukların akran ilişkilerinde daha az sorun yaşadıkları görülmektedir. İnci (2014)'de yapmış olduğu araştırmasında babaların ebeveynlik tutumları ile çocuklarının sosyal becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu, Uçar Çabuk (2013)'ün çalışmasında da ebeveynlerin sevgi, sıcaklık, kayıtsızlık, düşmanlık vb. davranışlarının çocuklarının

sosyal konumlarında belirleyici olduğuna rastlanmaktadır. Alan yazın dikkate alındığında çocukların akran ilişkilerinin çok yönlü bir şekilde değerlendirilebilmesi için sadece öğretmenlerinin gözünden değil ebeveynlerinin gözünden de ortaya konulması gerekmektedir.

Türkiye’de okul öncesi dönemde akran ilişkilerini belirlemeye yönelik var olan ölçekler incelendiğinde (Gülay, 2008; Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H. ve Aral, N., 2016; Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H. ve Aral, N., 2017) yapılan çalışmaların uyarlama olduğu görülmüştür. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların akran ilişkilerini belirlemeye yönelik ‘Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn ve Öğretmen Formları’nın geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu ölçek 4-6 yaş aralığında okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkilerini farklı değişkenler açısından öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilebilmesine izin vermesi açısından önemlidir. Okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin belirlenmesine yönelik ölçme araçlarının sayısının çoğalması; ülkemizde okul öncesi dönemde akran ilişkilerine yönelik yapılacak çalışmaların da artmasına ve çeşitlilik göstermesine imkan sunacaktır. Araştırmanın amacı 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi dönem çocukları için uygulanacak olan ‘Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ebeveyn ve Öğretmen Formları’nın geçerlik ve güvenirlik çalışmasını gerçekleştirmektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, betimsel bir modele sahip olup, var olan durumu sorgulamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen ve Ebeveyn Formlarının geçerlik ve güvenirliklerinin belirlenmesinde, ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeline sahip olan araştırmalar geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu haliyle betimlemeye çalışırlar (Karasar, 2004).

Evren ve Örneklem

Evren, 4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerden ve okul öncesi eğitim kurumunda çalışan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışmaya katılacak bireyler, “4-6 yaş grubunda çocuk sahibi olmak” ve “kamu ya da özel okulda okul öncesi öğretmeni olmak” ölçütleri doğrultusunda amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme çeşitlerinden olan maksimum çeşitlilik yöntemi benimsenerek evren değerleri hakkında önemli ipuçları yakalanmaya çalışılmıştır (Büyüköztürk vd., 2008).

Araştırmanın örnekleme çalışmaya katılmaya gönüllü olan 4-6 yaş grubunda çocuğa sahip olan 398 ebeveyn ve okul öncesi eğitim kurumunda çalışan 331 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veri analizleri öncesi, katılımcıların veri toplama araçlarına vermiş oldukları yanıtlar incelenmiştir. Bu doğrultuda, ölçek maddelerinin en az % 5’ini boş bırakan katılımcı olmadığı, veri setinde herhangi bir aykırı değer olmadığı ve merkeze kayma hataları gözlenmediği için veri setinden herhangi bir katılımcı çıkarılmamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine göre dağılımı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		N	%
Ebeveyn	Anne	348	87,4
	Baba	50	12,6
Eğitim Düzeyi	İlkokul	42	10,6
	Ortaokul	31	7,8
	Lise	82	20,6
	Lisans	195	49,0
	Yüksek Lisans	37	9,3
	Doktora	11	2,8
Çalışma Durumu	Çalışıyor	216	54,3
	Çalışmıyor	182	45,7
Çocuk Sayısı	1	159	39,9
	2	174	43,7
	3	54	13,6
	4 ve üzeri	11	2,8
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	204	51,3
	Erkek	194	48,7
Çocuğun Yaşı	4	131	32,9
	5	142	35,7
	6	125	31,4
Çocuğun Doğum Sırası	Birinci	246	61,8
	Ortancalardan Biri	25	6,3
	Sonuncu	127	31,9
Çocuğun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gitme Durumu	Gidiyor	305	76,6
	Gitmiyor	93	23,4
Toplam	Toplam	398	100,0

Tabloda da görüldüğü gibi, araştırma grubunda anneler (348 kişi, % 87,4), lisans mezunları (195 kişi, % 49), çalışan ebeveynler (216 kişi, % 54,3), 2 çocuğu olanlar (174 kişi, % 43,7), kız çocuğuna sahip olanlar (204 kişi, % 51,3), 5 yaşında çocuğu olanlar (142 kişi, % 35,7), okula giden çocuğu ilk çocuğu olanlar (246 kişi, % 61,8) ve çocuğu anaokuluna gidenler (305 kişi, % 76,6) çoğunluktadır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	296	89,4
	Erkek	35	10,6
Yaş Grubu	20-25	68	20,5
	26-30	99	29,9
	31-35	48	14,5
	36-40	69	20,8
	41-45	33	10,0
	46-51	14	4,2
Mezun Olunan Bölüm	Okul öncesi eğitimi veya öğretmenliği	277	83,7
	Çocuk gelişimi ve eğitimi	54	16,3
Çalıştığı Kurum	Anasınıfı	179	54,1
	Anaokulu	113	34,1
	Özel Anaokulu	39	11,8
Çalıştığı Yaş Grubu	4	53	16,0
	5	197	59,5
	6	81	24,5
Çalıştığı Gruptaki Çocuk Sayısı	5-10	119	36,0
	11-15	138	41,7
	16-20	49	14,8
Formu	21 ve üzeri	25	7,6
	Kız	188	56,8
Doldurduğu Çocuğun Cinsiyeti	Erkek	143	43,2
	4	61	18,4
Doldurduğu Çocuğun Yaşı	5	193	58,3
	6	77	23,3
Toplam	Toplam	331	100,0

Tabloda da görüldüğü gibi, öğretmen grubunda kadınlar (296 kişi, % 89,4), 26-30 yaş aralığında olanlar (99 kişi, % 29,9), okul öncesi eğitimi veya öğretmenliği mezunu olanlar (277 kişi, % 83,7), anasınıfında çalışanlar (179 kişi, % 54,1), 5 yaş grubu ile çalışanlar (197 kişi, % 59,5), sınıf mevcudu 11-15 arası olanlar (138 kişi, % 41,7), formu kız öğrencisi için dolduranlar (188 kişi, % 56,8) ve formu doldurduğu çocuğun yaşı 5 olanlar (193 kişi, % 58,3) çoğunluktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, kişisel bilgi formları ve geliştirilen ölçekler aracılığı ile Google form üzerinden toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formları

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgilere kişisel bilgi formları yoluyla ulaşılmıştır.

Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu: Ebeveynlere yönelik hazırlanan bu formda cinsiyet, öğrenim durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı, çalışmaya katılan çocuğunun; cinsiyeti, yaşı, doğum sırası ve okul öncesi eğitim kurumuna gitme durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

Öğretmen Kişisel Bilgi Formu: Öğretmenlere yönelik hazırlanan bu formda cinsiyet, yaş, mezun oldukları bölüm, çalıştıkları kurum, çalıştıkları yaş grubu, çalıştıkları çocuk sayısı, çalışmaya katılan çocuğun cinsiyeti ve yaşı ile ilgili sorular yer almaktadır.

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu

Okul öncesinde akran ilişkileri ebeveyn formunu hazırlamak üzere, alan yazındaki hem teorik hem de görgül çalışmalar incelenmiş ve ölçek maddesi olabilecek cümlelerin altı çizilmiştir. Bu sürecin sonunda okul öncesinde akran ilişkilerinin göstergesi olabileceği düşünülen 71 maddelik bir taslak form hazırlanmıştır. Okul öncesi eğitim alanında veya ölçme ve değerlendirme alanında çalışan 7 öğretim elemanı ve 3 okul öncesi öğretmenin yaptığı incelemeler doğrultusunda form üzerinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Maddelerin bir kısmında çocuğun ev ortamında olduğu vurgusuna yer verilerek, maddelerde yer alan bazı kelimelerle ilgili daha anlaşılır olması için kelime değişikliklerine gidilmiş ve bağlaçlar çıkartılarak bir maddeden ikinci bir madde üretilmiştir. Tüm bu değişiklikler sonrasında form 72 maddelik bir hal alarak uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Ebeveyn formunda yer alan her bir madde, “hiçbir zaman”, “çok az”, “ara sıra”, “çoğu zaman” ve “her zaman” şeklinde adlandırılan beş dereceli likert tipi ölçeği yardımıyla derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddelere “Akranlarının duygularının farkına varır”; “Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir”; “Akranlarını sevdiğini gösterir”; “Oyunlarda akranları ile uyumludur.” Akranının elindeki nesneyi zorla alır” gibi maddeler örnek olarak gösterilebilir.

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu

Okul öncesinde akran ilişkileri öğretmen formunu hazırlamak üzere, alan yazındaki hem teorik hem de görgül çalışmalar incelenmiş alan yazındaki çalışmalardan ölçek maddesi olabilecek cümlelerin altı çizilmiştir. Bu sürecin sonunda okul öncesinde akran ilişkilerinin göstergesi olabileceği düşünülen 71 maddelik bir taslak form hazırlanmıştır. Okul öncesi eğitim alanında veya ölçme ve değerlendirme alanında çalışan 7 öğretim elemanı ve 3 okul öncesi öğretmenin yaptığı incelemeler doğrultusunda form üzerinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Bunlar; ve, veya gibi bağlaçların atılması, bir maddeden ikinci bir maddenin daha oluşturulması, ifadelerin daha açık hale getirilmesi, her maddenin tek bir ifadeyi içerecek şekilde düzenlenmesi ve bazı maddelerin yer aldığı alt boyutlarının değiştirilmesi ile sınırlıdır. Tüm bu değişiklikler sonrasında form 72 maddelik bir hal alarak uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Öğretmen formunda yer alan her bir madde, “hiçbir zaman”, “çok az”, “ara sıra”, “çoğu zaman” ve “her zaman” şeklinde adlandırılan beş dereceli likert tipi ölçeği yardımıyla derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddelere “Akranlarının duygularının farkına varır”; “Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir”; “Akranlarını sevdiğini gösterir”; “Oyunlarda akranları ile uyumludur.” Akranının elindeki nesneyi zorla alır” gibi maddeler örnek olarak gösterilebilir. Ebeveyn formu ile öğretmen formundaki 71 madde aynı iken, sadece bir madde farklılaşmaktadır. Bu madde ebeveyn formunda “Arkadaşlıklarını ev dışında da sürdürür.” öğretmen formunda ise “Arkadaşlıklarını okul dışında da sürdürür.” şeklinde yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde IBM SPSS 22.00, JAMOVI ve LISREL paket programlarından yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerinin analizinde ise yüzde ve frekans dağılımına başvurulmuştur. Ölçeklerin geçerliği için Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (AFA ve DFA), güvenilirlikleri için ise iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) ve McDonald's ω güvenilirliği hesaplanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi biraraya gelmiş olan çok sayıda değişkenden daha az sayıda ve anlamlı değişkenler elde etmemize olanak sunmaktadır. DFA ise, hali hazırda

faktör yapısı bilinen bir ölçeğin, mevcut faktör yapısının test edilmesi işlemidir. Bu işlemle, daha önce belirlenmiş faktör yapısının geçerli olup olmadığına ilişkin kanıtlar elde edilir.

Açımlayıcı faktör analizinde ölçekte bulunan bir maddenin tanımlanacak olan bir faktörde bulunup bulunmaması faktörle olan ilişkisine bağlıdır. Buna göre faktörle yüksek yük değerine sahip olan maddeler faktörün tanımladığı yapıyı ölçen maddeler olarak isimlendirilir. Genellikle madde faktör yük değerlerinin 0,45 ve daha üzerinde olması istenirken, faktör yük değeri 0,30 olanların da ölçekte kalabilmesi söz konusudur (Tabachnik & Fidell, 1989; Kline, 2005). Verilerin analiz edilmesinde güven aralığı % 95 olarak benimsenmiştir.

Etik Kurul Onayı

Çalışma için Gazi Üniversitesi etik kurulu tarafından 08.09.2020 tarihli 08 sayılı kararına göre etik kurul onayı alınmıştır.

İşlem

Araştırmada veriler, Google form üzerinden dijital ortamda Ekim 2020 - Ocak 2021 tarihleri arasında elde edilmiştir. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi esas alınmıştır.

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu için verilerinin toplanmasında öncelikli olarak okul öncesi eğitim kurumları ziyaret edilerek okul öncesi öğretmenlerine ulaşılmıştır. Daha sonra okul öncesi öğretmenlerinin yer aldığı whatsapp, telegram ve facebook grupları üzerinden okul öncesi öğretmenleri ile iletişime geçilmeye çalışılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerine çalışma hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlere Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu mail, whatsapp, telegram ve facebook aracılığıyla gönderilerek, veriler toplanmıştır.

Çalışmaya katılmaya gönüllü olan okul öncesi eğitim kurumunda çalışan ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu'nu dolduran okul öncesi öğretmenleri aracılığı ile 4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlere ulaşılarak çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu whatsapp ve mail aracılığı ile gönderilerek, veriler toplanmıştır.

Bulgular

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu

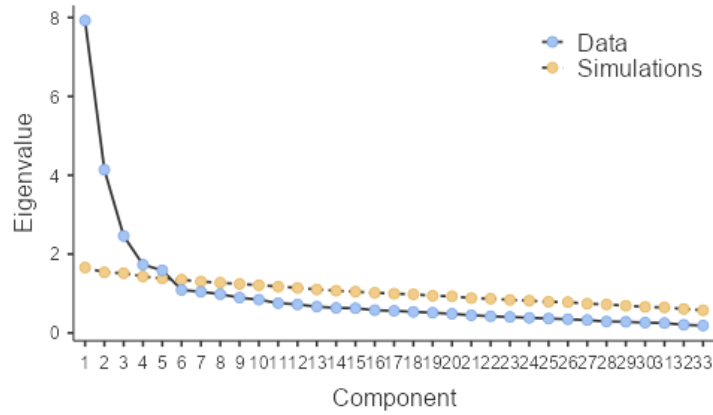
Elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı, doğrulayıcı ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Güvenirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı (alfa) ve McDonald's ω yöntemi olmak üzere iki tür güvenilirliğe bakılmıştır. İç tutarlılık katsayısı için alt değer 0.70 olarak alınmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Katılımcılardan elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile bulunur. Bartlett küresellik testinin aldığı değer ve anlamlılığı ise değişkenlerin birbiriyle ilişkisini ortaya koyar. Büyüköztürk'e (2002) göre KMO değerinin 0.60'dan yüksek olması ve Bartlett testinin anlamlı bulunması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2002). KMO değeri 0,90 ve üzerinde ise veriler faktör analizi yapmaya tamamen uygun anlamına gelmektedir. Sonuçlar (KMO=0.89; $\chi^2 = 14223,597$; sd= 2556; p= 0.00) veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Veriler üzerinde Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Temel Bileşenler Analizi sonunda ölçeğin 5 faktörlü bir yapıda olduğu ve açıkladığı toplam varyansın 40,98 olduğu bulunmuştur. Madde yük değerinin 0,30 değerinin altında olanlar ve birden çok faktörde yüksek yük değeri veren maddelerin (binişik madde) ölçekten çıkarılması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2002). Aynı şekilde madde yük değeri 0,30 değerinin altındaki maddelerin de ölçekten çıkarılması önerilmektedir. Bu doğrultuda ölçekte binişik ya da yük değeri

0,30 un altında olan madde (4, 9, 11, 14, 21, 25, 27, 40, 46, 51, 60, 64, 65, 72, 22, 31, 16, 12, 20, 13, 19, 44, 10, 5, 41, 28, 1, 23, 29, 42, 43, 2, 26, 33, 48, 70, 58, 71, 37) kalmayınca dek analiz dört kez tekrarlanmıştır.

Faktör sayısına karar vermede sıklıkla kullanılan Kaiser'in ölçütü ve özdeğer grafiği (Scree plot) yöntemlerine başvurulmuştur. Kaiser'in ölçütüne göre özdeğeri (eigenvalue) 1.00'a eşit ya da daha büyük olan faktörler analizde kalmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Analizler sırasında elde edilen madde-ölçek korelasyonlarının ve alfa katsayısının yüksek oluşu nedeniyle, faktörler arasında ilişki olduğu düşünüldüğünden, faktör yüklerinin dağılımını daha iyi ortaya koymak üzere, eğik döndürme yöntemlerinden promaks döndürmenin yapılması kararlaştırılmıştır (Kline, 2005). Özdeğer grafiği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1: Özdeğer Grafiği

Binişik ve yük değerleri düşük olan maddeler atıldıktan sonra, son aşamada yapılan promaks döndürmeli temel bileşenler analizi sonucuna göre, KMO değeri 0,88, χ^2 değeri (sd= 528; p= 0.00) olarak bulunmuştur ve puanlardaki değişimin %54,09'unu açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 5 faktör belirlenmiştir. Veri grubuna uygulanan öz değer grafiği sonuçları ve Kaiser ölçütü maddelerin beş boyutlu bir yapıyı ölçtüğünü göstermektedir. Ölçeğin analiz sonucunda elde edilen 5 faktörlü yapısına ilişkin sonuçlar ve faktörlere ait varyans tablosu aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 3: OÖAİÖ Ebeveyn Formu AFA Sonuçları

Madde	Faktörler				Mağdur Çocuk
	Zorba Çocuk	Arkadaşlık	İletişim ve Etkileşim	Empati/Prososyal Davranışlar	
55.Akranlarının oyunları bozar.	,736				
57.Akranlarını yapmak istemedikleri şeylere zorlar.	,704				
61.Akranlarını rahatsız eder.	,696				
30.Akranları ile sorunlarını çözmede saldırganca bir tavır takınır.	,655				
59.Akranlarının isimleri, giysileri, eşyaları vb. ile alay eder.	,638				
56.Akranlarını tehdit eder.	,628				
24. Akranları ile konuşurken uygunsuz sözcükler (küçümseyici, argo, emir kipi vb.) kullanır.	,610				
62.Akranlarını kızdırır.	,604				
63.Akranlarına vurur.	,587				
53.Oyunlarda aldığı sorumluluğu yerine getirmekten kaçınır.	,571				
54.Akranlarının oyunlarına müdahalede bulunur.	,569				
38.Akranlarıyla şakalaşmaktan keyif alır.		,684			
50.Akranları ile oyunu devam ettirmek için çaba sarf eder.		,656			
52.Oyunlarda akranları ile iş birliği yapar.		,639			
34.Yokluğu akranları tarafından hissedilir.		,637			
32.Arkadaşlıklarını ev dışında da sürdürür.		,627			
39.Akranlarını sevdiğini gösterir.		,619			
47.Grupla oynanan oyunlarda bulunmaktan zevk alır.		,605			
49.Oyunlarda akranları ile uyumludur.		,594			
45.Akranlarını oyuna davet eder.		,585			
17.Akranlarıyla iletişim kurmaya çekinir.			-,842		
18.Akranları ile sözlü iletişim başlatmakta zorlanır.			-,820		
36.Yeni arkadaş edinmekte zorlanır.			-,806		
15.Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir.			,761		
35.Kolay arkadaşlık kurar.			,730		
7.Akranlarının düşüncelerine karşı saygılıdır.				,836	
8.Akranlarının isteklerini dikkate alır.				,691	
3.Akranlarına karşı naziktir.				,639	
6.Akranlarının farklı özellikleri olduğunu kabul eder.				,632	
67.Akranları tarafından eşyaları zorla elinden alınır.					,794
66.Akranları tarafından rahatsız edilir.					,748
68.Akranları tarafından üstü başı kirletilir.					,703
69.Akranları onu yapmadığı şeylerden dolayı suçlar.					,582

Tablo 4: Faktörlere Ait Varyans Tablosu

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Açıklanan Toplam Varyans
Zorba Çocuk	4,855	14,711	14,711
Arkadaşlık	4,126	12,503	27,214
İletişim ve Etkileşim	3,726	11,290	38,504
Empati/Prososyal Davranışlar	2,586	7,836	46,340
Mağdur Çocuk	2,557	7,748	54,088

Sonuç olarak, ölçeğin toplam beş faktörden ve 33 maddeden oluştuğu; 17, 18 ve 36 numaralı maddelerin ters kodlu olduğu görülmüştür. Madde yük değerleri .57 ile .84 arasında değişmektedir. Analizin sonucunda, birinci faktör “zorba çocuk”, ikinci faktör “arkadaşlık” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktör “iletişim ve etkileşim” olarak, dördüncü faktör “empati/prososyal davranış” olarak ve son faktör “mağdur çocuk” olarak adlandırılmıştır. Orijinal ölçekte toplam 72 madde varken, bu çalışmada açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte toplam 33 madde olduğu görülmüştür.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi sonrası doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizine (DFA) başvurulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi, faktöriyel bir modelin gözlenebilir değişkenlerinin gerçek verilerle göstermiş olduğu uyumu değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Şimşek, 2007).

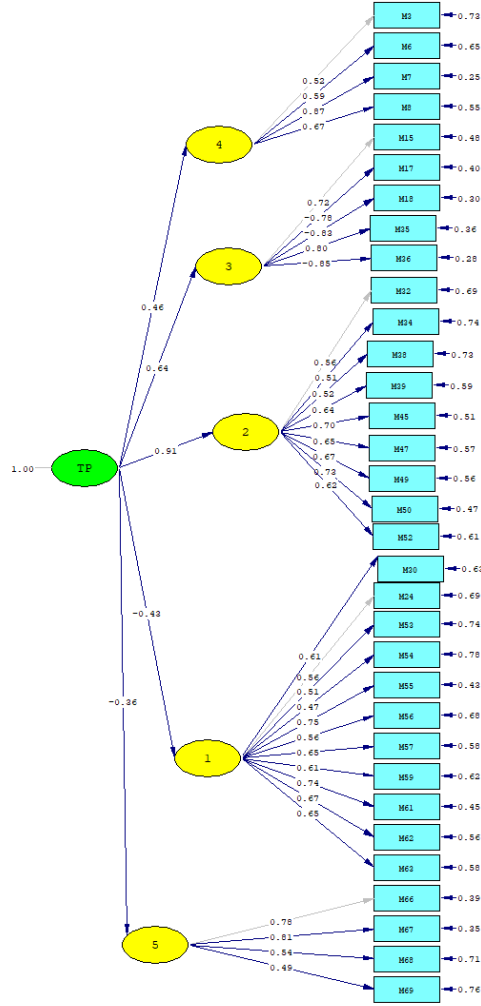
Yapısal Eşitlik Modelleri (YEM) alanında kullanılan çok sayıda uyum indeksi bulunmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanı Ki Kare (X^2) testidir. Modelin veriye uyumunu tanımlamada kullanılan diğer bir yol da Ki Kare'nin serbestlik derecesine oranının hesaplanmasıdır. Bu oranın 5 ve altında olması kabul edilebilir bir değer olarak belirtilmektedir (Kline, 2005). En çok kullanılan uyum indeksleri İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI), Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residual, RMR), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) ve Karşılaştırmalı Uyum İndeksi'dir (Comparative Fit Index, CFI). Bu çalışmada da kriter olarak sayılan uyum indeksleri kullanılmıştır. GFI, AGFI, NFI, NNFI ve CFI'nın değerinin .90 ve üzerinde olması iyi uyum olarak; RMR ya da RMSEA değerinin ise .05 ve altında olması mükemmel uyumu, .08 ve altında olması ise kabul edilebilir uyum olarak kabul edilmektedir (Schermele-Engel vd., 2003; Sümer, 2000; Şimşek, 2007).

DFA uygulamasında 33 maddeden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Tablo 5'te sunulan uyum indeksleri gözlenen verinin beş boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5: OÖAİÖ-EF'nun Faktör Yapısı İçin İyilik Uyum İndeksleri

İyilik Uyum İndeksi	Değer
χ^2 /sd (1407,51/490)	2,87
GFI	.94
AGFI	.92
CFI	.93
NFI	.90
NNFI	.93
RMR	.049
RMSEA	.059

Doğrulamalı faktör analizi ile hesaplanan (χ^2/sd) oranı 2,87'dir ve bu değer, önerilen faktör modelinin verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir (Sümer, 2000; Şimşek, 2007). GFI değerinin .94, AGFI değerinin .92 ve CFI değerinin .93, NFI değerinin .90, NNFI değerinin .93; RMR değerinin .049 ve RMSEA değerinin de .059 bulunmuş olması, doğrulamalı faktör analizi sonucunda ölçeğin beş faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu bulgulara ek olarak, doğrulamalı faktör analizi ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 2'de ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Şekil 2: Ölçeğin Faktör-Madde İlişkisine Ait DFA Sonuçları

Şekil 2'te de görüldüğü gibi, gözlenen veri beş boyutlu modele iyi uyum göstermektedir. Path katsayıları ise .49 ile .85 arasında değişmektedir. Bu değerlerin tamamı .30'un üstündedir ve .30 ve üstü değerler kabul edilebilir (Kline, 2005) değerler olarak tanımlanmaktadır. Madde standardize yük değerleri aşağıda Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6: Ebeveyn Ölçeğinin DFA Sonuçları

Faktör	Madde	Madde Yüğü	Standart Hata	95% Güven Aralığı		Z	p	Standardize Madde Yüğü Değeri
				En Düşük	En Yüksek			
Zorba Çocuk	m57	0.469	0.0343	0.402	0.536	13.66	< .001	0.644
	m56	0.341	0.0296	0.283	0.399	11.51	< .001	0.562
	m24	0.425	0.0371	0.352	0.498	11.44	< .001	0.558
	m54	0.476	0.0504	0.377	0.575	9.43	< .001	0.474
	m62	0.478	0.0331	0.413	0.543	14.43	< .001	0.672
	m53	0.457	0.0452	0.368	0.545	10.11	< .001	0.503
	m63	0.413	0.0297	0.355	0.471	13.92	< .001	0.653
	m30	0.522	0.0416	0.441	0.604	12.57	< .001	0.604
	m59	0.294	0.0230	0.249	0.339	12.80	< .001	0.613
	m61	0.433	0.0261	0.382	0.484	16.62	< .001	0.746
	m55	0.560	0.0335	0.494	0.626	16.70	< .001	0.748
Arkadaşlık	m34	0.396	0.0390	0.319	0.472	10.14	< .001	0.506
	m52	0.483	0.0373	0.410	0.556	12.95	< .001	0.620
	m39	0.460	0.0337	0.394	0.526	13.64	< .001	0.646
	m47	0.468	0.0337	0.402	0.534	13.88	< .001	0.655
	m49	0.414	0.0296	0.356	0.472	13.98	< .001	0.661
	m45	0.531	0.0353	0.462	0.600	15.06	< .001	0.699
	m32	0.475	0.0420	0.393	0.557	11.33	< .001	0.556
	m50	0.558	0.0347	0.490	0.626	16.08	< .001	0.732
	m38	0.448	0.0430	0.364	0.533	10.42	< .001	0.519
İletişim/Etkileşim	m17	0.747	0.0426	0.664	0.830	17.54	< .001	0.773
	m36	0.825	0.0403	0.746	0.904	20.46	< .001	0.852
	m35	0.711	0.0382	0.786	-0.636	18.64	< .001	0.805
	m18	0.828	0.0422	0.745	0.911	19.63	< .001	0.834
	m15	0.639	0.0402	0.718	-0.560	15.90	< .001	0.715
Empati/Prososyal Davranışlar	m6	0.513	0.0438	0.427	0.599	11.73	< .001	0.590
	m8	0.521	0.0384	0.446	0.596	13.58	< .001	0.671
	m7	0.666	0.0369	0.594	0.738	18.07	< .001	0.863
	m3	0.365	0.0351	0.296	0.433	10.39	< .001	0.529
Mağdur Çocuk	m69	0.367	0.0383	0.291	0.442	9.56	< .001	0.505
	m68	0.408	0.0385	0.332	0.483	10.57	< .001	0.550

Faktör	Madde	Madde Yüğü	Standart Hata	95% Güven Aralığı		Z	p	Standardize Madde Yüğü Değeri
				En Düşük	En Yüksek			
	m67	0.632	0.0383	0.557	0.707	16.49	< .001	0.786
	m66	0.604	0.0367	0.532	0.676	16.46	< .001	0.785

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için gerçekleştirilen açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizine ek olarak, beş faktörlü yapının okul öncesinde akran ilişkilerinde ebeveyn toplam puanına ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla, LISREL programı kullanılarak yapılan ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi beş boyutlu yapının önerilen modele iyi uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Path katsayıları ise .36 ile .91 arasında değişmektedir. Tüm maddelerin yük değerleri 0,001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ek olarak, Zorba Çocuk ve Mağdur Çocuk alt boyutları, toplam puanı negatif olarak yordamaktadır.

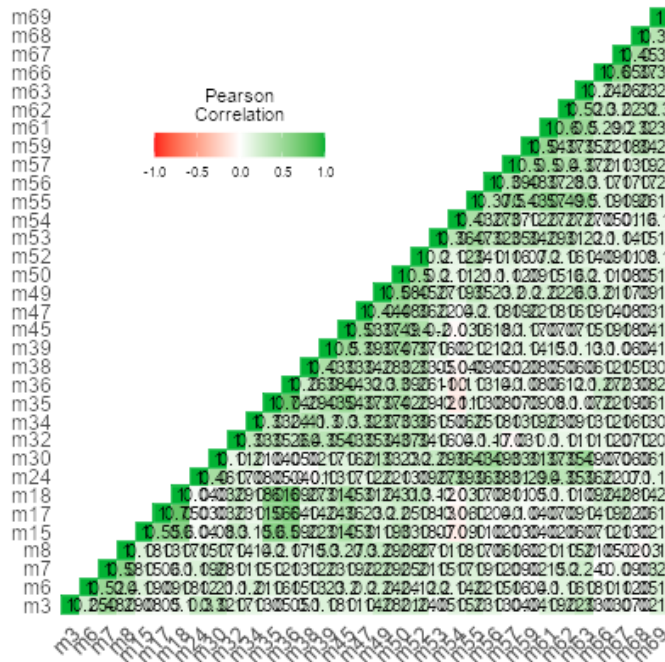
Güvenirlik ve Madde Analizi

Ölçeğin güvenilirliğini incelemek için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık, korelasyon ısı haritası ve McDonald's ω yöntemine ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ve McDonald's ω değeri 0,70'ten yüksek bulunmuştur ve ölçek güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 7: Güvenirlik Analizi

	$\bar{X}$	Ss	Cronbach's α	McDonald's ω
Ölçek	1.87	0.377	0.894	0.899

Tabloda da görüldüğü gibi, Cronbach alfa değeri 0,89; McDonald's ω değeri 0,90 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach alfa değeri Zorba Çocuk alt boyutu için 0,90, Arkadaşlık alt boyutu için 0,88, Etkileşim ve İletişim alt boyutu için 0,91 Empati/Prososyal Davranışlar alt boyutu için 0,88 ve Mağdur Çocuk alt boyutu için 0,90 olarak bulunmuştur. McDonald's ω değeri Zorba Çocuk alt boyutu için 0,92, Arkadaşlık alt boyutu için 0,90, Etkileşim ve İletişim alt boyutu için 0,90 Empati/Prososyal Davranışlar alt boyutu için 0,89 ve Mağdur Çocuk alt boyutu için 0,89 olarak bulunmuştur. Ek olarak, maddelerin ısı haritası incelendiğinde, tamamının yeşil (0,5 ve üzeri) olduğu her maddenin güvenilir olduğu görülmektedir.

Şekil 3: Korelasyon Isı Haritası (Heatmap)

Madde analizinin yapılmasının amacı ölçeğin ne derece iyi işlediğini tespit etmektir. Bir diğer amacı ise hangi maddelerden oluşturulacak ölçeğin güvenilirliği ve geçerliği daha yüksek olur sorusuna cevap aramaktır. Taslak maddeler arasından madde seçmede genellikle madde ya da ölçek puanları ölçüt alınmaktadır. Analiz sonucunda ölçek puanlarıyla 0,20 ve üzerinde manidar korelasyon veren maddeler seçilmeli ve diğer maddeler deneme formundan çıkarılmalıdır (Tavşancıl, 2006). Ölçeğe ait madde analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 8: Madde Analizi

	$\bar{X}$	Ss	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Silindiğinde	
				Cronbach's α	McDonald's ω
m3	2.94	0.690	0.328	0.893	0.898
m6	2.26	0.870	0.371	0.892	0.897
m7	2.24	0.773	0.389	0.892	0.897
m8	3.29	0.777	0.383	0.892	0.897
m15	1.94	0.894	0.431	0.891	0.896
m17 ^a	2.05	0.968	0.423	0.891	0.897
m18 ^a	1.98	0.995	0.523	0.889	0.895
m24	1.54	0.763	0.382	0.892	0.897
m30	1.74	0.865	0.431	0.891	0.896
m32	1.93	0.856	0.421	0.891	0.896
m34	2.08	0.783	0.422	0.891	0.896
m35	1.94	0.885	0.530	0.889	0.895

	$\bar{X}$	Ss	Madde-Ölçek Korelasyonu	Madde Silindiğinde	
				Cronbach's α	McDonald's ω
m36 ^a	1.96	0.970	0.521	0.889	0.895
m38	1.98	0.865	0.354	0.892	0.897
m39	1.75	0.713	0.493	0.890	0.895
m45	1.87	0.761	0.558	0.889	0.894
m47	1.67	0.716	0.516	0.889	0.894
m49	2.80	0.627	0.585	0.889	0.893
m50	1.93	0.763	0.546	0.889	0.894
m52	1.94	0.780	0.480	0.890	0.895
m53	1.82	0.910	0.401	0.892	0.896
m54	2.30	1.006	0.248	0.895	0.899
m55	1.51	0.750	0.542	0.889	0.894
m56	1.21	0.608	0.402	0.891	0.896
m57	1.40	0.730	0.405	0.891	0.896
m59	1.13	0.481	0.389	0.892	0.896
m61	1.28	0.581	0.473	0.891	0.895
m62	1.54	0.711	0.459	0.890	0.895
m63	1.34	0.633	0.476	0.890	0.895
m66	1.70	0.770	0.373	0.892	0.897
m67	1.69	0.805	0.347	0.892	0.897
m68	1.38	0.741	0.284	0.893	0.898
m69	1.50	0.726	0.390	0.892	0.897

^a Ters kodlu madde

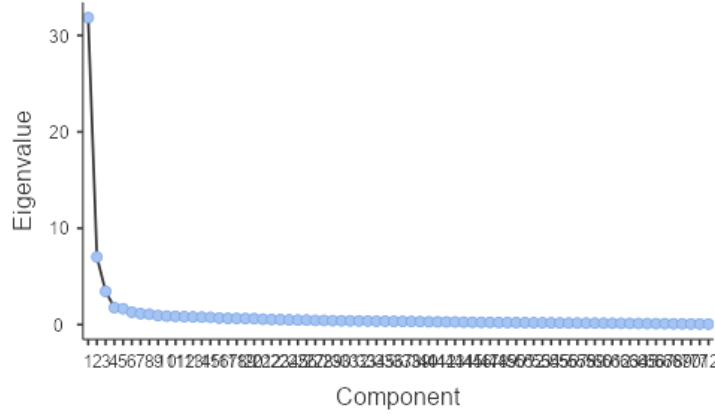
Tabloda da görüldüğü gibi, tüm maddelerin ölçek puanlarıyla 0,20 ve üzerinde manidar korelasyon verdiği görülmüştür. Ayrıca, her maddenin Cronbach Alfa ve McDonald's ω değeri 0,70'ten yüksek bulunmuştur. Bu yüzden, tüm maddelerin güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Okul Öncesinde Akran İlişkileri Öğretmen Formu

Açımlayıcı Faktör Analizi

Araştırmada 331 katılımcıdan elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. KMO değeri (0,97) ve Bartlett'in küresellik testi değeri ($\chi^2 = 22195,923$; sd= 2556; p= 0.00) veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonunda ölçeğin 4 faktörlü bir yapıda olduğu ve açıkladığı toplam varyansın 61,22 olduğu bulunmuştur. Binişik maddeler ve madde yük değeri 0,30'un altında olan maddeler ölçekten çıkarılarak, binişik ya da yük değeri düşük olan madde (ilk aşamada 7, 3, 53, 49, 2, 71, 27, 52, 50, 29, 26, 1, 5, 6, 8, 11, 23, 14, 13, 46, 58 – ikinci aşamada 28, 10, 44, 42- üçüncü aşamada 32, 48, 34, 9, 43, 12, 40 – dördüncü aşamada 41, 60 – beşinci aşamada 72 numaralı maddeler) kalmayınca dek analiz beş kez tekrarlanmıştır.

Son aşamada KMO değeri (0,96) ve Bartlett'in küresellik testi değeri ($\chi^2 = 11428,546$; $sd= 666$; $p= 0.00$) veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonunda ölçeğin 3 faktörlü bir yapıda olduğu bulunmuştur. Promaks döndürmeli analiz sonucunda ortaya çıkan özdeğer grafiği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4: OÖAİÖ-ÖF'na Ait Özdeğer Grafiği

Binişik ve yük değerleri düşük maddeler atıldıktan sonra, son aşamada yapılan promaks döndürmeli temel bileşenler analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 66,51'ini açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 3 faktör belirlenmiştir. Veri grubuna uygulanan öz değer grafiği sonuçları ve KMO ölçütü maddelerin üç boyutlu bir yapıyı ölçtüğünü desteklemektedir. Ölçeğin analiz sonucunda elde edilen 3 faktörlü yapısına ilişkin sonuçlar ve faktörlere ait varyans tablosu aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 9: OÖAİÖ Öğretmen Formu AFA Sonuçları

Madde	Zorba Çocuk	Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	Mağdur Çocuk
61.Akranlarını rahatsız eder.	,894		
62.Akranlarını kızdırır.	,880		
55.Akranlarının oyunları bozar.	,844		
65.Akranının elindeki nesneyi zorla alır.	,819		
56.Akranlarını tehdit eder.	,811		
57.Akranlarını yapmak istemedikleri şeylere zorlar.	,808		
59.Akranlarının isimleri, giysileri, eşyaları vb. ile alay eder.	,793		
70.Akranlarını suçlar.	,773		
64.Akranlarının eşyalarına kasten/ bilerek zarar verir.	,771		
4.Akranlarına karşı kırıcı davranışlar (utandırmak, bağırarak, üzme vb.) sergiler.	,766		
30.Akranları ile sorunlarını çözmede saldırganca bir tavır takınır.	,752		
63.Akranlarına vurur.	,751		
51.Kurallı oyunlarda kurallara uymayarak arkadaşlarına zorluk çıkarır.	,739		
24. Akranları ile konuşurken uygunsuz sözcükler (küçümseyici, argo, emir kipi vb.) kullanır.	,735		
54.Akranlarının oyunlarına müdahalede bulunur.	,729		
19.Akranlarının sözlerini kesmeden onları dinler.	-,695		
31.Akranları ile iyi geçinir.	-,684		
21.Akranlarının sohbetine katılır.		,850	

35.Kolay arkadaşlık kurar.	,826	
22.Akranlarıyla iletişimini sürdürür.	,825	
36.Yeni arkadaş edinmekte zorlanır.	-,809	
45.Akranlarını oyuna davet eder.	,790	
17.Akranlarıyla iletişim kurmaya çekinir.	-,768	
15.Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir.	,739	
18.Akranları ile sözlü iletişim başlatmakta zorlanır.	-,739	
38.Akranlarıyla şakalaşmaktan keyif alır.	,732	
25.Çok sayıda akranı ile etkileşim hâindedir.	,730	
39.Akranlarını sevdiğini gösterir.	,716	
16.Akranlarından uzak kaldığında özlemine dile getirir.	,710	
47.Grupla oynanan oyunlarda bulunmaktan zevk alır.	,694	
33.Akranları ile ilişkilerini yürütmekte zorlanır.	-,656	
37.Akranları tarafından sevilir.	,619	
20.Akranlarıyla göz kontağı kurarak konuşur.	,602	
67.Akranları tarafından eşyaları zorla elinden alınır.		,812
68.Akranları tarafından üstü başı kirletilir.		,809
66.Akranları tarafından rahatsız edilir.		,796
69.Akranları onu yapmadığı şeylerden dolayı suçlar.		,608

Tablo 10: OÖAIÖ-ÖF'na Ait Faktör Varyans Tablosu

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Açıklanan Toplam Varyans
Zorba Çocuk	11,816	31,936	31,936
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	9,808	26,509	58,445
Mağdur Çocuk	2,986	8,069	66,514

Sonuç olarak, ölçeğin toplam üç faktörden ve 37 maddeden oluştuğu; 17, 18, 19, 31, 33 ve 36 numaralı maddelerin ters kodlu olduğu görülmüştür. Madde yük değerleri 0,60 ile 0,89 arasında değişmektedir. Analizin sonucunda, birinci faktör “zorba çocuk”, ikinci faktör “sosyal etkileşim” ve üçüncü faktör “mağdur çocuk” olarak adlandırılmıştır. Orijinal ölçekte toplam 72 madde varken, bu çalışmada açımlayıcı faktör analizi sonrasında ölçekten toplam 35 madde atılmıştır.

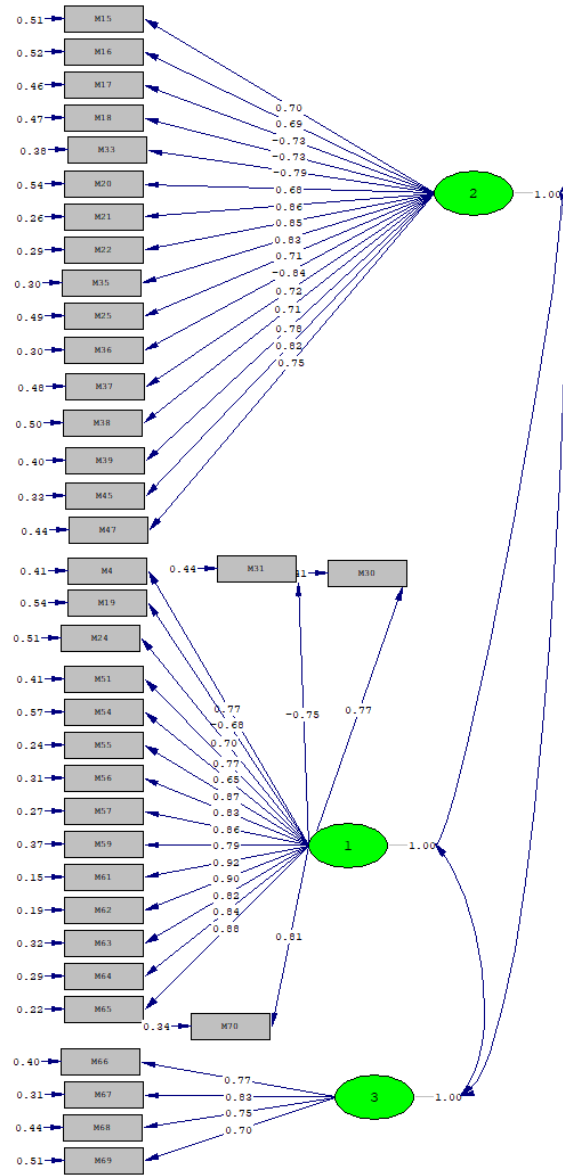
Doğrulayıcı Faktör Analizi

Gözlenen verinin üç boyutlu modele uyumunu belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA uygulamasında 37 maddeden elde edilen korelasyon matrisi veri olarak kullanılmıştır. Tablo 11’de sunulan uyum indeksleri gözlenen verinin üç boyutlu önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 11: OÖAIÖ-ÖF'nun Faktör Yapısı İçin İyilik Uyum İndeksleri

İyilik Uyum İndeksi	Değer
χ^2 /sd (2512,18/626)	4,01
GFI	.91
AGFI	.90
CFI	.93
NFI	.90
NNFI	.91
RMR	.043
RMSEA	.061

Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan (χ^2/sd) oran 4,01'dir ve bu değer, önerilen faktör modelinin verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir (Sümer, 2000; Şimşek, 2007). GFI değerinin .91, AGFI değerinin .90 ve CFI değerinin .93, NFI değerinin .90, NNFI değerinin .91; RMR değerinin .04 ve RMSEA değerinin de .06 bulunmuş olması, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu bulgulara ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan madde-faktör ilişkilerine ait katsayılar Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5: OÖAİÖ-ÖF Faktör-Madde İlişisine Ait DFA Sonuçları

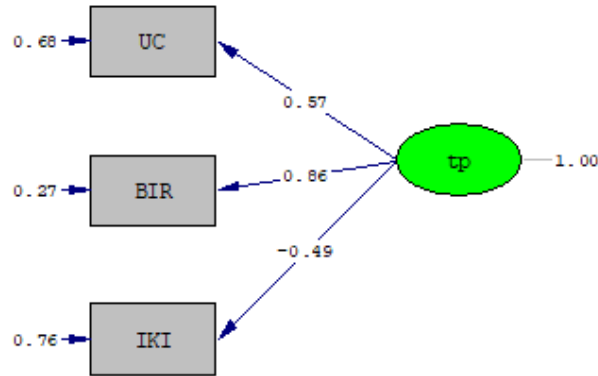
Şekil 5'te de görüldüğü gibi, gözlenen veri üç boyutlu modele iyi uyum göstermektedir. Path katsayıları ise .65 ile .92 arasında değişmektedir. Bu değerlerin tamamının .30'un üzerinde olduğu görülmektedir. Madde standardize yük değerleri aşağıda Tablo 12'da görülmektedir.

Tablo 12: Öğretmen Ölçeğinin DFA Sonuçları

Faktör	Madde	Madde Yüğü	Standart Hata	95% Güven aralığı		Z	p	Standardize Madde Yüğü Değeri
				En Düşük	En Yüksek			
Zorba Çocuk	m56	0.713	0.0385	0.638	0.789	18.5	< .001	0.831
	m57	0.798	0.0411	0.717	0.878	19.4	< .001	0.855
	m31	-0.558	0.0352	-0.627	-0.489	15.9	< .001	-0.747
	m4	0.699	0.0426	0.615	0.782	16.4	< .001	0.765
	m19	-0.667	0.0481	-0.762	-0.573	13.9	< .001	-0.676
	m24	0.718	0.0494	0.622	0.815	14.6	< .001	0.702
	m65	0.810	0.0396	0.732	0.887	20.4	< .001	0.883
	m30	0.828	0.0499	0.730	0.926	16.6	< .001	0.770
	m51	0.819	0.0495	0.722	0.916	16.6	< .001	0.770
	m54	0.687	0.0518	0.585	0.788	13.3	< .001	0.653
	m63	0.657	0.0359	0.587	0.728	18.3	< .001	0.825
	m64	0.669	0.0353	0.600	0.738	18.9	< .001	0.842
	m70	0.754	0.0423	0.671	0.837	17.8	< .001	0.810
	m59	0.597	0.0346	0.530	0.665	17.3	< .001	0.792
	m61	0.882	0.0401	0.803	0.961	22.0	< .001	0.922
m62	0.874	0.0416	0.793	0.956	21.0	< .001	0.897	
m55	0.886	0.0443	0.799	0.973	20.0	< .001	0.871	
Sosyal Etkileşim	m21	0.687	0.0353	0.618	0.756	19.4	< .001	0.858
	m47	0.609	0.0383	0.534	0.684	15.9	< .001	0.751
	m45	0.740	0.0412	0.659	0.821	18.0	< .001	0.816
	m37	0.596	0.0395	0.519	0.673	15.1	< .001	0.723
	m39	0.731	0.0438	0.645	0.817	16.7	< .001	0.777
	m38	0.666	0.0454	0.577	0.755	14.7	< .001	0.708
	m36	-0.881	0.0472	-0.974	-0.789	18.7	< .001	-0.837
	m35	0.808	0.0434	0.723	0.893	18.6	< .001	0.835
	m33	-0.777	0.0455	-0.866	-0.688	17.1	< .001	-0.789
	m25	0.685	0.0463	0.594	0.776	14.8	< .001	0.713
m16	0.698	0.0492	0.601	0.794	14.2	< .001	0.690	

Faktör	Madde	Madde Yüğü	Standart Hata	95% Güven aralığı		Z	p	Standardize Madde Yüğü Değeri
				En Düşük	En Yüksek			
Mağdur Çocuk	m15	0.618	0.0428	0.534	0.702	14.4	<.001	0.700
	m18	-0.749	0.0490	0.845	-0.653	15.3	<.001	-0.731
	m22	0.694	0.0366	0.622	0.765	19.0	<.001	0.845
	m17	-0.712	0.0463	0.803	-0.621	15.4	<.001	-0.733
	m20	0.564	0.0408	0.484	0.644	13.8	<.001	0.677
	m67	0.575	0.0333	0.510	0.640	17.3	<.001	0.832
	m68	0.426	0.0286	0.370	0.482	14.9	<.001	0.746
	m69	0.545	0.0407	0.465	0.624	13.4	<.001	0.698
	m66	0.554	0.0353	0.485	0.623	15.7	<.001	0.774

ikinci düzey doğrulamayı faktör analizinin sonucu aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 6: OÖAİÖ-ÖF İkinci Düzey DFA Sonuçları

(BIR: Zorba Çocuk, IKI: Sosyal Etkileşim, UC: Mağdur Çocuk, tp: Toplam Puan)

Sonuçlar üç boyutlu yapının önerilen modele iyi uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. İkinci düzey doğrulamayı faktör analizi ile hesaplanan (χ^2/sd) oran 2,11'dir ve bu değer, önerilen faktör modelinin verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir (GFI= .93, AGFI=.92; CFI=.93, NFI=.91, NNFI=.93; RMR=.032; RMSEA= 0,046; p=0,00). Path katsayıları ise .49 ile .86 arasında değişmektedir. İki numara olarak kodlanan Sosyal Etkileşim faktörü, toplam puanla negatif yönde ilişkilidir.

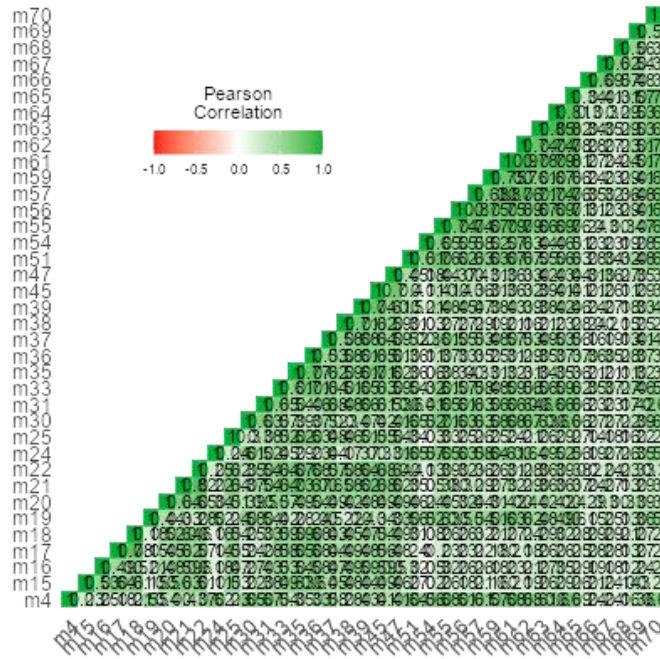
Güvenirlilik ve Madde Analizi

Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık, korelasyon ısı haritası ve McDonald's ω yöntemine ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı ve McDonald's ω değeri 0,70'ten yüksek bulunmuştur ve ölçek güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 13: OÖAİÖ-ÖF Güvenirlik Analizi

	$\bar{X}$	Ss	Cronbach's α	McDonald's ω
Ölçek	1.86	0.608	0.966	0.967

Tabloda da görüldüğü gibi, Cronbach alfa değeri 0,97; McDonald's ω değeri 0,97 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach alfa değeri Zorba Çocuk alt boyutu için 0,98, Sosyal Etkileşim alt boyutu için 0,97 ve Mağdur Çocuk alt boyutu için 0,97 olarak bulunmuştur. McDonald's ω değeri Zorba Çocuk alt boyutu için 0,97, Sosyal Etkileşim alt boyutu için 0,98 ve Mağdur Çocuk alt boyutu için 0,97 bulunmuştur. Ek olarak, maddelerin ısı haritası incelendiğinde, tamamının yeşil (0,90 ve üzeri) olduğu her maddenin güvenirlik koşulunu sağladığı görülmektedir.

Şekil 7: OÖAİÖ-ÖF Korelasyon Isı Haritası (Heatmap)

Madde analizi sonucunda tüm maddelerin ölçek puanlarıyla 0,36 ve üzerinde manidar korelasyon verdiği görülmüştür. Ölçeğe ait madde analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 14: OÖAİÖ-ÖF Madde Analizi

	$\bar{X}$	Ss	Madde- Ölçek Korelasyonu	Madde Silindiğinde	
				Cronbach's α	McDonald' s ω
m4	1.92	0.914	0.693	0.965	0.966
m15	2.01	0.884	0.519	0.965	0.967
m16	2.31	1.012	0.538	0.965	0.967
m17 ^a	1.98	0.972	0.532	0.965	0.967
m18 ^a	1.98	1.027	0.564	0.965	0.966
m19 ^a	2.47	0.988	0.601	0.965	0.966
m20	2.04	0.834	0.650	0.965	0.966
m21	1.99	0.801	0.674	0.965	0.966
m22	1.99	0.822	0.675	0.965	0.966
m24	1.81	1.025	0.607	0.965	0.966
m25	2.25	0.962	0.547	0.965	0.967
m30	1.87	1.076	0.711	0.964	0.966
m31 ^a	2.03	0.748	0.781	0.964	0.965
m33 ^a	1.96	0.985	0.818	0.964	0.965
m35	2.21	0.969	0.662	0.965	0.966
m36 ^a	2.11	1.054	0.676	0.965	0.966
m37	1.97	0.825	0.752	0.964	0.965
m38	2.27	0.942	0.541	0.965	0.967
m39	2.19	0.942	0.719	0.964	0.966
m45	2.17	0.908	0.685	0.965	0.966
m47	1.89	0.812	0.673	0.965	0.966
m51	1.93	1.065	0.736	0.964	0.966
m54	2.41	1.053	0.476	0.966	0.967
m55	1.81	1.019	0.783	0.964	0.965
m56	1.45	0.860	0.721	0.964	0.966
m57	1.55	0.934	0.747	0.964	0.965
m59	1.36	0.755	0.661	0.965	0.966
m61	1.57	0.958	0.758	0.964	0.965
m62	1.74	0.976	0.729	0.964	0.966
m63	1.42	0.799	0.720	0.965	0.966
m64	1.37	0.795	0.746	0.964	0.965
m65	1.58	0.919	0.779	0.964	0.965
m66	1.56	0.717	0.411	0.966	0.967
m67	1.46	0.693	0.434	0.966	0.967
m68	1.24	0.572	0.361	0.966	0.967

	$\bar{X}$	Ss	Madde- Ölçek Korelasyonu	Madde Silindiğinde	
				Cronbach's α	McDonald' $s \omega$
m69	1.44	0.782	0.579	0.965	0.966
m70	1.69	0.933	0.720	0.964	0.966

^a Ters kodlu madde

Tabloda da görüldüğü gibi, tüm maddelerin ölçek puanlarıyla 0,36 ve üzerinde manidar korelasyon verdiği görülmüştür. Ayrıca, her maddenin Cronbach Alfa ve McDonald's ω değeri 0,90'dan yüksek bulunmuştur. Buradan hareketle tüm maddelerin güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geliştirilmesi için öncelikli olarak konu ile ilgili literatür taranarak madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan madde havuzundan ebeveyn ve öğretmen formları için empati/prososyal davranış, iletişim ve etkileşim, arkadaşlık, oyun davranışları, zorba ve mağdur çocuk olmak üzere 5 alt boyuttan oluşan 72 madde belirlenerek beş dereceli likert tipi ölçeği (hiçbir zaman, çok az, ara sıra, çoğu zaman, her zaman) yardımıyla derecelendirilmiştir. Ebeveyn formu ile öğretmen formundaki 71 madde aynı iken, sadece bir madde farklılaşmakta, bu madde ebeveyn formunda "Arkadaşlıklarını ev dışında da sürdürür.", öğretmen formunda ise "Arkadaşlıklarını okul dışında da sürdürür." şeklinde yer almaktadır. Ebeveyn ve öğretmen formlarının kapsam ve görünür geçerliliği için okul öncesi eğitimi veya ölçme ve değerlendirme alanlarında 7 öğretim elemanı ile 3 okul öncesi öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır. Görüşler doğrultusunda şekillendirilen okul öncesinde akran ilişkileri ebeveyn formu 4-6 yaş grubunda çocuğu olan 398 ebeveyn, öğretmen formu ise okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 331 okul öncesi öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Uygulama sonrası okul öncesinde akran ilişkileri ebeveyn ve öğretmen formlarının geçerliği için Açımlayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizi (AFA ve DFA) ile ikinci düzey doğrulamalı faktör analizi, güvenilirlikleri için ise iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) ve McDonald's ω güvenilirliği hesaplanarak ölçeğe son hali verilmiştir. Alanyazın ele alındığında da geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında uzman görüşüne başvurma (Yurdugül 2005), Cronbach's Alpha katsayısı (Devellis 2014) ve test tekrar test yöntemi (Murphy ve Davidshofer 1991) yöntemlerinin sıklıkla kullanıldığı göze çarpmaktadır.

Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn formunda yer alan faktör ve faktör yükleri incelendiğinde madde yük değerlerinin .57 ile .84 arasında olduğu belirlenmiştir. Büyüköztürk (2002) madde toplam korelasyonları .30'dan büyük olan maddelerin ölçülen özellik bakımından katılımcıları iyi derecede yordadığını belirtmektedir. Formun ilk halinde empati/prososyal davranış, iletişim ve etkileşim, arkadaşlık, oyun davranışları, zorba ve mağdur çocuk alt boyutlarından meydana gelen 72 madde bulunmaktadır. Form dört kez tekrarlanan açımlayıcı faktör analizi sonrasında zorba çocuk, arkadaşlık, iletişim ve etkileşim, empati/prososyal davranış ve mağdur çocuk alt boyutlarından oluşan 33 maddelik son halini almıştır. Ölçeğin derecelendirilmesinde 1 (hiçbir zaman) ve 5 (her zaman) şeklinde beşli likert tipi ölçüm kullanılmıştır. Ölçeğin "Arkadaşlık", "İletişim ve Etkileşim" ve "Empati/Prososyal Davranış" alt boyutlarından yüksek puan alınması çocuğun akran ile ilişkilerini pozitif yönde yordarken "Zorba Çocuk" ve "Mağdur Çocuk" alt boyutlarından alınan yüksek puanlar çocuğun akranlarıyla olan ilişkisini negatif yönde yordamaktadır. Ayrıca ölçekte yer alan 17, 18 ve 36 numaralı maddelerde 5 (hiçbir zaman) ve 1 (her zaman) olacak şekilde ters yönde kodlama söz konudur. Doğrulamalı faktör analizi sonrasında ölçeğin

beş faktörlü yapısının geçerli olarak kabul edilebilir özellikte olduğu görülmüştür. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi de beş faktörlü yapının önerilen modele iyi uyum sağladığını söylemektedir. Ebeveyn formunun güvenilirliği için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık, korelasyon ısı haritası ve McDonald's ω yöntemine başvurulmuştur. Ebeveyn formunun Cronbach alfa değeri 0,89; McDonald's ω değeri 0,90 olarak elde edilmiştir. Alt boyutların Cronbach alfa değeri ise zorba çocuk 0,90, arkadaşlık 0,88, etkileşim ve iletişim 0,91 empati/prososyal davranışlar 0,88 ve mağdur çocuk 0,90 olarak hesaplanmıştır. Seçer (2015) ölçek geliştirme çalışmalarında ölçeğin alt boyutlarına ait iç tutarlılık kat sayısının .70 ve üzeri olması gerektiğini belirtmiştir. Isı haritasının ise tamamı yeşil renge (0,5 ve üzeri) büründüğünden maddelerin tümünün güvenilir olduğuna erişilmiştir. Madde analizi sonuçları da tüm maddelerin ölçek puanlarıyla 0,20 ve üzerinde manidar bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Bu durumda Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu'na ait alt boyutların ve ölçek toplam madde iç tutarlık kat sayılarının kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

Okul öncesinde akran ilişkileri öğretmen formuna uygulanan açılımlı faktör analizi sonrasında ölçeğin dört faktörlü bir yapıda olduğu görülmüştür. Binişik ve madde yük değeri 0,30 altında madde kalmayınca dek gerçekleştirilen analizler sonrasında ölçeğin üç faktörlü yapısına erişilmiştir. İlk hali empati/prososyal davranış, iletişim ve etkileşim, arkadaşlık, oyun davranışları, zorba ve mağdur çocuk alt boyutlarından ve 72 maddenin oluşan form, zorba çocuk, sosyal etkileşim ve mağdur çocuk alt boyutlarından oluşan 37 maddelik son halini almıştır. Ölçeğin derecelendirilmesinde 1 (hiçbir zaman) ve 5 (her zaman) şeklinde beşli likert tipi ölçüm kullanılmıştır. Ölçeğin "Sosyal Etkileşim" alt boyutundan yüksek puan alınması çocuğun akranları ile ilişkilerini pozitif yönde yordarken "Zorba Çocuk" ve "Mağdur Çocuk" alt boyutlarından alınan yüksek puanlar çocuğun akranlarıyla olan ilişkisini negatif yönde yordamaktadır. Ayrıca ölçeğin 17, 18, 19, 31, 33 ve 36 numaralı maddeleri 5 (hiçbir zaman) ve 1 (her zaman) olacak şekilde ters yönde kodlanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ölçeğin üç faktörlü yapısının geçerli ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi de üç faktörlü yapının modele iyi uyum gösterdiğini doğrulamaktadır. Öğretmen formunun güvenilirliği için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık, korelasyon ısı haritası ve McDonald's ω yöntemine ilişkin analizler yapılmıştır. Öğretmen formunun Cronbach alfa değeri 0,97; McDonald's ω değeri ise 0,97 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach alfa değeri zorba çocuk için 0,98, sosyal etkileşim için 0,97 ve mağdur çocuk için 0,97 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ısı haritasının tamamının yeşil rengini alması (0,90 ve üzeri) maddelerin güvenilirlik koşulunu sağladığını ortaya koymaktadır. Madde analizleri de tüm maddelerin ölçek puanları ile 0,36 ve üzerinde manidar bir korelasyon verdiğini göstermektedir. Özdamar (2011)' a göre madde toplam korelasyon katsayılarının .30 ve üzerinde oluşu maddelerin ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ediciliğinde önemlidir. Bu durumda Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu'na ait alt boyutlarda yer alan maddelerin çocukların akran ilişkilerini yordamada kabul edilebilir özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri dikkate alındığında, Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği'nin hem ebeveyn hem de öğretmen formlarının geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğu ve okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkilerinin belirlenmesinde ebeveyn ve öğretmen değerlendirmesinin ölçmede kullanılabileceğine erişilmiştir. Geliştirilen okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn ve öğretmen formlarının geçerlik ve güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu, yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceği ve alan yazına katkı sağlayarak araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H. & Aral, N. (2016). Penn etkileşimli akran oyun ölçeği ebeveyn formunun (PIPPS-P) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 11(9), 31-52. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9634>
- Ahmetoğlu, E., Acar, i. H. & Aral, N. (2017). Penn etkileşimli akran oyun ölçeği öğretmen formunun (PEAOÖ-Ö) uyarlama çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 104-119.
- Arslan, Ü. (2015). Okul öncesi eğitimde temel becerilerin ve sosyal davranışların kazandırılması. Haktanır, G. (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 201- 226). Anı Yayıncılık.
- Batchelor D. & Taylor H. (2005). Social inclusion—The next step: User-friendly strategies to promote social interaction and peer acceptance of children with disabilities. *Australasian Journal of Early Childhood*, 30(4):10-18. <https://doi.org/10.1177/183693910503000403>
- Bilgin Aydın, N. H. (2004). *Çocuk ruh sağlığı*. Morpa Kültür Yayınları.
- Bradley, K. D. (2002). *Group entry strategies of socially excluded children as a function of sex, ethnicity, and sociometric status*. [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Texas.
- Brown, W. H., Odom, S. L. & Conray, M. A. (2001). An intervention hierarchy for promoting young children's peer interactions in natural environments. *Topics in Early Childhood Special Education*. 21(3), 162- 175. <https://doi.org/10.1177/027112140102100304>
- Bulotsky-Shearer, R.J., Manz, P.H., Mendez, J.L., McWayne, C.M., Sekino, Y. & Fantuzzo, J.W. (2012), Peer play interactions and readiness to learn: a protective influence for african american preschool children from low-income households. *Child Development Perspectives*, 6: 225-231. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2011.00221.x>
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (5. baskı). Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 2. baskı)*. Pegem A Yayıncılık.
- Camargo, S. P. H., Rispoli, M., Ganz, J., Hong, E. R., Davis, H. & Mason, R. (2014). A review of the quality of behaviorally-based intervention research to improve social interaction skills of children with asd in inclusive settings. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 2096-2116. <http://dx.doi.org/10.1007/s10803-014-2060-7>
- Chang, L., Lei, L., Kit-Li, K., Liu, H., Guo, B., Wang, Y. & Fung, K. Y. (2005). Peer acceptance and self perceptions of verbal and behavioral aggression and social withdrawal. *International Journal of Behavioral Development*, 29(1), 48-57. <https://doi.org/10.1080/01650250444000324>
- Chen, Jennifer Jun-Li (2010). Gender differences in externalising problems among preschool children: implications for early childhood educators', *Early Child Development and Care*, 180(4), 463- 474. <https://doi.org/10.1080/03004430802041011>
- Clopet, T. C. & Bulotsky-Shearer, R. (2016). A comprehensive look at peer social competence in preschool. *Dialog*, 18(3), 72-77.
- Cohen, J. S. & Mendez, J. L. (2009). Emotion regulation, language ability, and the stability of preschool children's peer play behavior. *Early Education and Development*, 20(6), 1016–1037. <https://doi.org/10.1080/10409280903305716>

- Coolahan, K.C., Fantuzzo, J., Mendez, J. & McDermott, P. (2000). Preschool peer interactions and readiness to learn: Relationships between classroom peer play and learning behaviors and conduct. *Journal of Educational Psychology*, 92, 458-465. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.92.3.458>
- Coplan, R. J. & Arbeau, K. A. (2009). Peer interactions and play in early childhood. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Social, emotional, and personality development in context. Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (p. 143–161). The Guilford Press.
- Çetin, F., Bilbay, A. A. & Kaymak, D. A. (2001). *Araştırmadan uygulamaya çocuklarda sosyal beceriler*. Epsilon Yayınları.
- DeVellis, R. F. (2014). *Ölçek geliştirme kuram ve uygulamalar*. Nobel Yayıncılık.
- Doll, B., Murphy, P. & Song, S. Y. (2003). The relationship between children's self-reported recess problems, and peer acceptance and friendships. *Journal of School Psychology*, 41(2), 113-130. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(03\)00029-3](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(03)00029-3)
- Dunn, J. (2004). *Children's friendships: The beginnings of intimacy*. Blackwell.
- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Elenbaas, L. (2019), Interwealth contact and young children's concern for equity. *Child Development*, 90, 108-116. <https://doi.org/10.1111/cdev.13157>
- Erwin, P. (2000). *Çocuklukta ve ergenlikte arkadaşlık* (O. Akınhay, Çev.). Alfa Kitabevi.
- Farmer, T. W. (2000). Misconceptions of peer rejection and problem behavior. *Remedial and Special Education*, 21(4), 194-208. <https://doi.org/10.1177/074193250002100401>
- Guhn M, Gadermann AM, Almas A, Schonert-Reichl KA, Hertzman C. (2016). Associations of teacher-rated social, emotional, and cognitive development in kindergarten to self-reported wellbeing, peer relations, and academic test scores in middle childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 35:76-84. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.12.027>.
- Guralnick, M. J. (2005). Strutting young adolescent's peer relation. In. Trembley R. E, Barr, R. G, Peters, RDeV, (Eds.), *Encyclopedia on early childhood development*. Online Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Child Development; <http://www.excellenceearlychildhood.ca/GuralnickANGxp.pdf>.
- Gülay, H. (2008). *5-6 Yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürşimşek, İ. (2002). *Etkin öğrenme ve aile katılımı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. Ya-Pa Yayınları.
- Hanish, L., Martin, C., Fabes, R. & Barcelo, H. (2008). The breadth of peer relationships among preschoolers: An application of the q-connectivity method to externalizing behavior. *Child Development*, 79(4), 1119-1136. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01179.x>
- Hay, D. F., Caplan, M. & Nash, A. (2009). The beginnings of peer relations. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Social, emotional, and personality development in context. Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (p. 121–142). The Guilford Press.

- Healy K.L., Sanders M.R. & Iyer A. (2014). Parenting practices, children's peer relationships and being bullied at school. *Journal of Child and Family Studies*, 24(1), 127–40. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9820-4>.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta ilişkiler ana baba, kardeş ve arkadaşlar*. İmge Yayınevi.
- İnci, M. A. (2014). *Baba tutumlarının anasınıfı ve ilkökul birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd Edition.) Guilford Press.
- Ladd G. W. & Troop-Gordon W. (2003). The role of chronic peer difficulties in the development of children's psychological adjustment problems. *Child Development*, 74(5), 1344–67. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00611>
- Ladd, G. W. & Burgess, K. B. (1999). Charting the relationship trajectories of aggressive, withdrawn and aggressive /withdrawn children during early grade school. *Child Development*, 70(4), 910-929. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00066>
- Luczynski K.C. & Hanley G.P. (2013). Prevention of problem behavior by teaching functional communication and self-control skills to preschoolers. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 46(2):355–68. <https://doi.org/10.1002/jaba.44>.
- Maccoby E.E. (2002). Gender and group process: A developmental perspective. *current Directions in Psychological Science*, 11(2):54-58. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00167>
- Manaster, H. & Jobe, M. (2012). Bringing boys and girls together: Supporting preschoolers' positive peer relationships. *YC Young Children*, 67(5), 12-17. <https://www.jstor.org/stable/pdf/42730890.pdf?refreqid=search%3Ab1d1f38f460692e9aed a7fc8b7ac9f65>.
- Mehta, C. M. & Strough, J. (2009). Sex segregation in friendships and normative contexts across the life span. *Developmental Review*, 29(3), 201–220. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2009.06.001>
- Mendez, J.L., Fantuzzo, J. & Cicchetti, D. (2002). Profiles of Social Competence among Low–Income African American Preschool Children. *Child Development*, 73: 1085-1100. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00459>
- Meyer, L. E. & Ostrosky, M. M. (2014). Measuring the Friendships of Young Children With Disabilities: A Review of the Literature. *Topics in Early Childhood Special education*, 34(3), 186-196. <https://doi.org/10.1177/0271121413513038>
- Murphy, K. R. & Davidshofer, C. O. (2005). *Psychological Testing: Principles and Applications* (6th Edition). Prentice Hall.
- Olçay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenekleri ve problem davranışlarının analizi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdamar, K. (2011). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi-1*. Kaan Kitabevi.
- Özmen, D. (2013). *5-6 Yaş grubu çocukların akran ilişkilerinin sosyal problem çözme becerisi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Parker, J. G., Rubin, K. H., Erath, S. A., Wojslawowicz, J. C. & Buskirk, A. A. (2006). Peer relationships, child development, and adjustment: A developmental psychopathology perspective. In D. Cicchetti (Ed.), *Developmental psychopathology: Vol. 2: Risk, disorder and adaptation*. John Wiley&Sons 419–93.
- Perren S, von Wyl A, Stadelmann S, Bzrgin D. & von Klitzing K. (2006). Associations between behavioral/emotional difficulties in kindergarten children and the quality of their peer relationships. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 45(7), 867–76. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000220853.71521.cb>
- Poulin, F. & Chan, A. (2010). Friendship stability and change in childhood and adolescence. *Developmental Review*, 30(3), 257–272. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2009.01.001>
- Rodkin, P. C. & Hodges, E. V. E. (2003). Bullies and victims in the peer ecology: Four questions for psychologists and school professionals. *School Psychology Review*, 32(3), 384-400. <https://doi.org/10.1080/02796015.2003.12086207>
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M. & Laursen, B. (Eds.). (2009). *Social, emotional, and personality development in context. Handbook of peer interactions, relationships, and groups*. The Guilford Press.
- Rutland, A., Cameron, L., Bennett, L. & Ferrell, J. (2005). Interracial contact and racial constancy: A multi-site study of racial intergroup bias in 3-5 year old Anglo-British children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26(6), 699–713. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2005.08.005>
- Salı G. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarında akran ilişkilerinin ve akran şiddetine maruz kalmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43: 195–216. <https://doi.org/10.14812/cufej.2014.020>
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim, gelişim psikolojisi*. G. Yüksel (Çev. Ed.), (13. basımdan çeviri). Nobel Yayın Dağıtım.
- Savcı, M. & Aysan, F. (2016). Bağlanma stilleri, akran ilişkileri ve duyguların internet bağımlılığını yordamadaki katkıları. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3, 401–432. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2016.3.0028>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness of fit measures. *Method of Psychological Research*, 8(2), 23–74. https://www.researchgate.net/publication/251060246_Evaluating_the_Fit_of_Structural_Equation_Models_Tests_of_Significance_and_Descriptive_Goodness-of-Fit_Measures
- Schrepferman, L. M., Eby, J., Snyder, J. & Stropes, J. (2006). Early affiliation and social engagement with peers: Prospective risk and protective factors for childhood depressive behaviors. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 14(1), 50-61. <https://doi.org/10.1177/10634266060140010501>
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Anı Yayıncılık.
- Song, S. Y. (2006). *The role of protective peers and positive peer relationships in scholl bullying: How can peers help?* [Unpublished doctoral thesis]. University of Nebraska.

- Sphendi-Şirin T. (2019). *Okul öncesi dönem kaynaştırma ve bütünleştirme öğrencilerinin sosyal kabulüne "arkadaş edinme" programının etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Szewczyk-Sokolowski, M., Bost, K. K., & Wainwright, A. B. (2005). Attachment, temperament and preschool children's peer acceptance. *Social Development*, 14(3), 379-397. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2005.00307.x>
- Şimşek Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş-temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ekinoks.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Allyn and Bacon.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayıncılık.
- Tremblay, R.E., Peters & R. De.V. (2014). Encyclopedia on early childhood development. In: *Peer relations*. (Ed. Boivin M). MWM.
- Uçar Çabuk, F. (2013). *5 yaş çocuklarının sosyal konularının anne babalarının kabul red düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uz Baş, A. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Vlachou M, Andreou E, Botsoglou K. & Didaskalou E. Bully (2011). Victim problems among preschool children: A review of current research evidence. *Educational Psychology Review*, 23: 329– 58.
- Walker, S. (2004). Teacher reports of social behavior and peer acceptance in early childhood: Sex and social status differences. *Child Study Journal*, 34(1), 13-28.
- Wentzel, K. R., Barry, C. M. & Caldwell, K. A. (2004). Friendships in middle school: Influences on motivation and school adjustment. *Journal of educational psychology*, 96(2), 195. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.96.2.195>
- Wood, J. J., Cowan, P. D. & Baker, B. L. (2002). Behavior problems and peer rejection in preschool boys and girls. *The Journal of Genetic Psychology*, 136(1), 72-88. <https://doi.org/10.1080/00221320209597969>
- Yılmaz, E. (2012). *60-72 Aylık çocukların duyguları anlama becerilerinin sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurdugül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlilik için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yükselen, A.İ. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun davranışını etkileyen sosyal ve psikolojik faktörler. G. Uyanık Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi* içinde. Eğiten Kitabevi.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:

1. Yazar/First author %50,

2. Yazar/Second author %50.

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).